

Zondag 9 februari 2025, vijfde zondag na epifanie.

Drempelgebed:

Wanneer Gij zelf niet bij ons zijt, blijft dit huis leeg,
en als Gij zelf niet met ons gaat, zijn wij vergeefs bijeen;
wanneer Gij zelf ons niet verlicht, weten wij geen raad.

BRENG ONS DAN TOT WAAR GIJ ZIJT,

TOT VOOR UW LICHTEND AANGEZICHT.

VERDRIJF HET DONKER WAARMEE WIJ U BEDEKKEN.

Maak Uw stem hoorbaar, ons lied waarachtig
en ons gebed beziel.

AMEN.

Smeekegebed:

Bidden we voor de nood van de wereld en zingen we de lof van Gods Naam

Eeuwige, onze God, voor uw aangezicht gedenken wij de nood van onze wereld

zoveel pijn, zoveel onrecht-

laat het niet verborgen blijven

laat er ontferming zijn

en laat er recht geschieden.

Voor uw aangezicht gedenken wij
alles wat er geschiedt aan oprechte goedheid,
alle inspanningen voor gerechtigheid.

Dat het niet vergeefs is

En dat ook wij niet versagen steeds weer

de weg naar het goede te zoeken.

Hoor dan ons roepen deze morgen:

om ons zelf en voor uw wereld.

en maak ons deelgenoot van uw ontferming.

Amen.

Gebed van de zondag

Heer onze God,

Gij wacht op ons

totdat wij opengaan voor U.

Stem ons af op uw stem,

uw stilte.

Dat wij uw woord

horen,
verstaan
en ter harte nemen.
Amen.

Preek bij 1 Koningen 3 : 16 – 28 en Lukas 5 : 1 - 11

1.

Ik vertel u denk ik geen nieuws
als ik zeg dat je om te weten wie je bent
moet weten waar je vandaan komt.
Waar je wieg stond
en wie je ouders waren.
Dat was in Bijbelse tijden één van de eerste dingen die je vroeg
Als je iemand voor het eerst ontmoette.
Waar kom je vandaan,
wat doe je
en van wie ben je er één?
Fan wa bisto der ien?
Als ik het zo zeg, op zijn Fries,
blijkt er wat dat betreft
nog niet zo heel veel veranderd.
Om elkaar te begrijpen,
helpt het om te weten
uit welk nest wij komen.

En ondanks alle inzet om iedereen gelijke kansen te geven
is afkomst ook nog altijd een belangrijke factor
voor hoe je leven verder zal verlopen.
Een kind geboren uit twee ouders
met een HBO of universitaire opleiding,
begint nu eenmaal alleen al door het milieu waarin het opgroeit
met een enorme voorsprong op een kind
uit bijvoorbeeld een eerste generatie migrantengezin.
Ook al is het niet onmogelijk die achterstand in te lopen,
desondanks blijft die achterstand een feit
om rekening mee te houden.

2.

Als het gaat om de vraag,
waar je wieg stond en uit wie je geboren werd,

heeft het kind dat inzet is van de twee twistende vrouwen
uit de eerste lezing van vanmorgen
die elkaar het recht op dat ene nog levende kind betwisten
niet al te beste papieren.

Moeder ? Prostituee.

Vader? Onbekend.

Waarschijnlijk een klant.

Eén van de velen.

Wat trouwens te denken van de afkomst van koning Salomo,
wiens hulp ze hebben ingeroepen?

Vader: koning David.

Man van aanzien, dat wel.

Maar als het gaat over hoe hij naar vrouwen keek

en met vrouwen omging

van een bedenkelijke reputatie.

Als hij op jou als vrouw het oog liet vallen

bevond je je zondermeer in de gevarezone.

Want de moeder van Salomo was Bathseba.

Die hij, terwijl haar man Uria op het slagveld voor hem streed,
dwong het bed met hem te delen.

Toen ze vervolgens zwanger bleek,

dekte hij zijn overspel toe door haar man te laten sneuvelen

en haar toe te voegen aan zijn harem.

Dus als het om afkomst gaat

heeft geen van de drie hoofdrolspelers

uit het verhaal van vanmorgen

veel om zich op voor te kunnen laten staan.

3.

Toch is het dat, afkomst, waar die twee vrouwen

—als het gaat om de vraag wie van hen beiden

nu recht heeft op dat ene kind —

zich op beroepen.

De situatie op zichzelf is natuurlijk van een diepe tragiek.

Beide alleenstaande vrouwen

hebben ongeveer tegelijkertijd een kind gekregen.

Op zichzelf al verre van benijdenswaardig

in de patriarchale samenleving van die dagen.

Ruim behuisd waren ze dan ook niet.

Ze slapen kennelijk samen in één en hetzelfde vertrek.

Elk met hun kind naast zich.

De volgende morgen als ze wakker wordt,
ontdekt een van de vrouwen tot haar ontzetting
dat haar kind dat naast haar ligt dood is.

Maar als ze nog eens goed kijkt,
ziet ze: dit is *mijn* kind niet; het is *haar* kind.

Dat loeder is op haar kind gaan liggen
en heeft, toen ze midden in de nacht ontdekte,
dat haar kind dood was opgestaan
heeft haar haar levende kind afgepakt
en haar eigen dode kind naast haar in bed gelegd.

Zo wakker worden,
met zo'n verschrikkelijke ontdekking
en een al even verschrikkelijke verdenking —
dan ben je in de hel beland.

Het huis is te klein.

En met de kinderen in de arm,
de een met een levend kind,
de ander met een dood kind,
spoeden zich naar het paleis
om daar bij koning Salomo hun recht te halen.

4.

Hun inzet? Ik heb het gebaard. Dus is het mijn kind.

De één: De levende is mijn zoon, want ik heb hem gebaard
en de dode is jouw zoon.

De ander: Nee, de dode is jouw zoon, en de levende mijn zoon,
want *ik* heb hem gebaard.

Kom daar maar eens uit!

In onze tijd zou je een DNA test kunnen doen.

Eén druppeltje bloed van de ene vrouw,
eén druppeltje bloed van de ander vrouw,
eén druppeltje bloed van het levende kind,
en je weet het.

Maar helaas die optie had Salomo niet.

Of moet ik zeggen: *Gelukkig* heeft hij die optie niet.

Want Salomo moet iets anders bedenken.

En met dat hij dat doet

opent hij een heel ander perspectief

dan waar die twee vrouwen in gevangen zitten
als het gaat om de vraag
wie zich nu de moeder
van dit ene nog levende kind mag noemen.
In dat perspectief is niet langer de afkomst van dit kind bepalend,
maar de vraag wie bereid is dit kind toekomst te geven.
Salomo gooit het dus over een heel andere boeg,
werpt het net uit aan de andere zijde,
zoals Jezus in de evangelielezing van vandaag
de leerlingen opdracht geeft
hun net na een lange nacht vergeefs ploeteren
eens aan stuurboord uit te gooien,
iets wat in het hoofd van een visser zelf
nooit zou zijn opgekomen.

5.

Salomo vraagt om een zwaard.
Dat is niet het zwaard van de oorlog.
Een zwaard om te doden.
Maar het zwaard van de gerechtigheid.
Het zwaard van vrouwe Justitia
waarmee je onontwarbare knopen doorhakt
waardoor er na alles wat er zo verschrikkelijk is misgegaan
toch weer zoiets ontstaat als perspectief
op een nieuw begin.
Iets van toekomst.

En de koning zei:

Snijdt het levende kind in tweeën en geef de helft aan de ene
en de helft aan de andere.

Daarop zegt de ene vrouw:

“Okay, als we het dan niet eens worden over de afkomst,
dan allebei maar een dood kind”,

Maar de ander reageert
vanuit een diep gevoel van mededogen
en zegt:

“Al is het haar kind niet, geef het dan toch maar aan haar,
maar doodt het in geen geval”.

“Er welt erbarmen in haar op”, zegt de tekst.

Het Hebreeuwse woord voor erbarmen, “rachama”,
is afgeleid van het woord “rechem”
wat ‘ingewand’ ‘binnenste’, ‘baarmoeder’ betekent.
‘Zij werd met innerlijke ontferming bewogen’,
vertaalt de Statenvertaling heel mooi.
Haar hart draaide zich om zo te zeggen
om in haar lijf bij de gedachte
dat de donkere wordingsgeschiedenis van dit kind
daarmee af zou lopen
dat het die met de dood zou moeten bekopen.
Dat het zonder perspectief, zonder enige vorm van toekomst,
zonder dat het de kans zou krijgen zich te ontplooien,
sterven zou.

6.

Zij krijgt het kind.

Want daarmee staat zij voor een perspectief op het leven
dat fundamenteel is voor het Bijbels Getuigenis
en daarmee voor wat Jezus het Koninkrijk der hemelen noemt.

De Bijbel kijkt niet alleen
naar waar wij weg komen,
naar wat er allemaal is voorgevallen en mis is gegaan
—al valt dat zeker niet zomaar weg te poetsen —
maar stelt daarnaast de minstens zo belangrijke vraag:
hoe we met dat alles nu verder moeten?

En geeft daar tegelijk ook een antwoord bij:

Dat kan alleen als we oog hebben
voor wat we, wat er ook is voorgevallen,
en waar we ook weg komen,
met elkaar delen.

En dat is een diep verlangen
ons gezien en gekend te voelen,
met alle pijn die we vanuit het verleden misschien met ons meedragen.

Een verlangen om er te mogen zijn
en onze eigen plek te mogen vinden onder de zon
en ons te ontplooien
met onze eigen talenten,
onze eigen mogelijkheden en onze eigen beperkingen,
onze eigen geschiedenis.

Het is mijn diepe overtuiging
dat zonder dat perspectief
vastgelopen verhoudingen niet kunnen worden vlot getrokken
en conflicten niet kunnen worden opgelost
Met andere woorden als
er naast ons eigen eergevoel,
onze eigen angst en onzekerheid
onze eigen pijn en ogen gekwetstheid,
ook niet ruimte is voor mededogen.
Dat we niet alleen naar het verleden kijken,
maar ons de vraag stellen
hoe we elkaar een toekomst zullen geven.
En of het nu om het schooladvies voor een kind gaat,
om een uitweg uit onze eigen conflicten
of om een uitweg uit het inmiddels onoplosbaar lijkende conflict
tussen Israël en de Palestijnen gaat,
als dat perspectief leidend wordt
gloort er perspectief en hoop.

7.

Het is tot dat perspectief
waartoe Jezus in de evangeliëlezing van vandaag
zijn leerlingen en daarmee ook ons roept.
Dat wij vissers van mensen zullen worden.
Mensen die er alles aan doen om te voorkomen
dat anderen wegzinken in de diepte
van eenzaamheid, vergetelheid en verlorenheid.
Laat staan daar door ons eigen gedrag
door kortzichtigheid of onverschilligheid aan mee te werken.
Dat wij elkaar dus een toekomst gunnen.
Mogen wij die roep volgen.
Amen.

Dankgebed en voorbeden

Heer, onze God die ons lief hebt
doe ons de liefde waarmee Gij ons lief hebt
werkelijk begrijpen en werkelijk ontvangen -
in ons verstand,
in onze ziel die kwetsbaar is,

en in ons weerloos en onstuimig hart.

Zo bidden wij:

Wil U ontfermen over ons
wanneer wij schaduw zien en duisternis.

Bewaar in ons
geloof dat Gij aanwezig zijt
bij al wat goed komt, en ook
bij al wat zo vreselijk mis gaat.

En doe ons dankbaar zijn voor elke ochtend na een donkere nacht,
en voor de dagenraad die door de kleinste vogel wordt bezongen.

Leid ons naar Uw licht.

Zo bidden wij:

Schenk ons de kracht, de diepe vreugde
een licht te zijn in elkaars nacht,
een stem die iets beloven kan,
stilte om te bewonen,
een woord dat antwoord wordt.

Zo bidden wij:

Wij bidden voor wie ziek is ,
en voor de mensen die bij hen horen -
Voor onze lieve doden van wie de namen
niet willen en niet kunnen vergeten

Wees ons nabij.

Zo bidden wij:

Goede God, laat uw licht schijnen
over onze levensweg -
dat wij doen wat goed is, onze woorden wegen,
in onze daden recht doen aan mensen.
Dan zal uw licht over ons opgaan.